

Miljödepartementet

Annika Nilsson

Diarienum: Nv 04065-18**Vår ref:****Diarienum:** M2019/02246/Nm

Helena Sjögren

Helena.sjogren@skogsindustrierna.se

Tel 072 585 72 35

Yttrande över En utvecklad vattenförvaltning – Betänkande av vattenförvaltningsutredningen (SOU 2019:66)

Skogsindustrierna tackar för inbjudan att inkomma med yttrande över betänkandet av vattenförvaltningsutredningen.

Skogsindustrierna anser att utredningen genomfört sitt uppdrag på ett bra sätt med en djupgående analys av fördelar och nackdelar med den nuvarande organisationen och vattenförvaltningens processer. Vi ger utredningens förslag vårt fulla stöd men vill särskilt framhålla följande vad beträffar några enligt vår mening viktiga aspekter:

- Inrätta en nämnd för normgivning inom vattenförvaltning
- Planera så att omorganisationen kompetenstapp undviks
- Säkerställ att den nya organisationen innebär tydligt definierat ansvar
- Finansieringen av åtgärder pga diffusa källor är statens ansvar
- Utöka resurser till övervakning och mätning
- Omorganisationen innebär en ökad belastning för departement och myndigheter

Skogsindustrin tillstyrker förändringarna av föreskrifterna

Skogsindustrierna bedömer att förändringarna är rimliga och har inget att erinra om förändringarna.

Skogsindustrierna är massa-, och pappers- och den trämekaniska industrins bransch- och arbetsgivarorganisation. Skogsindustrierna företräder ett 50-tal massa- och pappersbruk i sammanlagt 22 koncerner/företag och cirka 115 sågverk i ett 60-tal koncerner/företag, samt ett antal företag med nära anknytning till massa-, pappers-, eller trävarutillverkning. Arbetsgivarverksamheten bedrivs tillsammans med gruvsektorn och stål- och metallsektorn inom organisationen Industriarbetargivarna. Inom Skogsindustrierna ingår verksamheten Svenskt Trä och sekretariatet för Biolnnovation. Skogsindustrin sysselsätter nära 55 000 personer och exporterade för 145 miljarder kronor 2018.

Inrätta en nämnd för normgivning inom vattenförvaltning

En nationell nämnd (i stället för flera) för normgivning talar för att kompetensen blir hög och att en nationell likriktning säkerställs.

Dagens system med fem partsammansatta delegationer har inte fungerat optimalt ur flera aspekter. Enligt Förordningen (2017:872) om vattendelegationer ska delegationen ”bestå av sakkunniga företrädare för länsstyrelser och andra sakkunniga”. Enligt vår mening har den viktiga sakkunnighetsaspekten fått stå tillbaka för partsammansättningen. Vidare har arbetssättet inom vattenmyndigheten inneburit att delegationerna haft begränsade möjligheter att sätta sig in i det ofta mycket omfattande material som ingår i det paket som ska tas beslut om i slutet av förvaltningscyklerna (miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner).

Nämndens huvuduppgift enligt förslaget blir att besluta om eventuella undantag enligt 4 kap. 9 och 10 §§ Vattenförvaltningsförordningen, besluta om KMV och KV samt ta ställning till frågor enligt 22 kap. 13 § Miljöbalken. De randvillkor som ska uppfyllas som förutsättning för besluten är komplicerade och kräver hög kompetens inom flera områden. Det är därför viktigt att ledamöterna i nämnden svarar mot kompetenskravet och ges de tids- och resursmässiga förutsättningar som är nödvändiga. Det blir nödvändigt att nämnden i ett tidigt skede av förvaltningscykeln får ta del av det underlag som tas fram av HaV och SGU inför de enskilda besluten i nämnden.

Miljökvalitetsnormer är bindande och besluten kan inte överklagas. Detta förhållande talar starkt för att besluten ska tas av en från de vattenförvaltande myndigheterna oberoende nämnd. Det vore mycket olyckligt om utredningens förslag om en oberoende nämnd skulle ersättas av någon myndighet inom vattenförvaltningen.

Planera så att omorganisationen kompetenstapp undviks

Utredningens förslag innebär att länsstyrelsernas uppdrag som vattenmyndigheter upphör och att de arbetsuppgifter som idag hanteras av vattenmyndigheternas kanslier kommer att omfördelas till andra myndigheter. Planera förändringen så att exempelvis HaV får nödvändiga resurser så att det är möjligt att fånga upp den kompetens som annars riskeras att förloras.

I kapitel 16.4.3 (Resurser) framhålls: ”Våra förslag syftar till att tillvarata den kompetens som har byggts upp på de länsstyrelser som är vattenmyndigheter och förstärka kompetensen hos övriga myndigheter och kommuner”. Några konkreta förslag hur kompetensen ska tillvaratas ges dock inte. Istället dras slutsatsen (kapitel 18.2.2, sid

507) att "den samordning av arbetet som vattenmyndigheterna står för idag kan genomföras av samtliga länsstyrelser i samverkan och med vägledning från de centrala myndigheterna".

Det handlar om de fem vattenmyndigheternas kanslier där personalen (totalt ca 50 anställda) i huvudsak är lokaliserade till de fem länsstyrelser som är vattenmyndigheter. Utredningens förslag innebär att arbetsuppgifterna för dessa inte kommer att finnas kvar i deras nuvarande form vid de berörda länsstyrelserna. Skogsindustrierna ser det som angeläget att så stor del som möjligt av denna personal kan fortsätta att verka inom vattenförvaltningen så att kompetensen tillvaratas.

Säkerställ att den nya organisationen innebär tydligt definierat ansvar

Skogsindustrin anser att ansvarsfördelningen i den föreslagna nya organisationen bör förtydligas. Den ansvarsfördelning som föreslås bygger i stora delar på samverkan och det är svårt att se vilken myndighet som har det överordnade ansvaret.

Finansieringen av åtgärder pga diffusa källor är statens ansvar

Vi delar utredningens slutsats att finansieringen av vattenförvaltningen bör utgå från ett helhetsperspektiv och vara en integrerad del av den ordinarie statliga finansiella styrningen och budgetprocessen och att förvaltningen i sin helhet behöver förstärkas. Vi vill dock särskilt peka på problemet med underfinansieringen av vissa fysiska åtgärder.

Som utredningen framhåller finns det problem med att finansiera åtgärder där det inte finns någon utpekad ansvarig enligt "Polluter Pays Principle". Ett exempel på detta är övergödningen i södra Sverige som främst är orsakad av läckage av näringsämnen från skog och mark samt atmosfärisk deposition av kväve. Punktkällor bidrar givetvis också (enskilda avlopp, industri och avloppsreningsverk) men där är ju PPP tillämplig.

Utredningen föreslår att regeringen bör ge en myndighet eller en särskild utredare i uppdrag att ta fram ett förslag på hur en vattenförvaltningsavgift kan utformas med syftet att ge bidrag till fysiska åtgärder som inte kan finansieras enligt PPP. Utredningen anvisar två alternativ för vad som kan avgiftsbeläggas genom en vattenförvaltningsavgift; antingen att avgiften utgår från utsläppen till vatten eller den utgår från uttag av vatten.

Trots att frågan överlämnas för vidare utredning vill vi ändå framhålla det orimliga i att en eventuell vattenförvaltningsavgift med angivet syfte skulle baseras på utsläppen. Det skulle innebära att verksamhetsutövare utöver att i enlighet med PPP bekosta egna

åtgärder mot utsläpp inom tillståndsprövningen även skulle bekosta åtgärder mot miljöproblem som de inte är ansvariga för. En eventuell vattenförvaltningsavgift måste istället ses som ett gemensamt samhällsansvar och därmed lämpligen belasta skattekollektivet.

Utöka resurser till övervakning och mätning

Korrekt mätdata är bättre och mer rättssäkert underlag än expertbedömningar. Det bör därmed satsas mer för att kunna utöka resurserna till övervakning och mätningar.

Vi förstår att detta inte var utredningens huvudfokus men mot bakgrund av att den tidigare utredningen om översyn av miljöövervakningen (SOU 2019:22) inte gick närmare in på frågan om hur arbetet med att ta fram och genomföra övervakningsprogram enligt Vattenförvaltningsförordningen bör organiseras, så lämnar denna utredningen ett förslag i den delen.

Förslaget är övergripande och berör inte frågorna om tillräcklig omfattning av och resurser till miljöövervakningen som är nödvändig för vattenförvaltningen.

Korrekta mätdata är grunden för att fastställa kvalitetsstatusen hos vattenförekomster. Befintlig status är sedan utgångspunkten för om åtgärder behöver genomföras för att uppnå miljö kvalitetsnormen god status eller potential alternativt att föreslå undantag. I de fall mätdata saknas ska berörd myndighet (idag vattenmyndigheten) göra en expertbedömning av vattenförekomstens status eller potential (se HaV:s förskrift HVMFS 2019:25, t.ex. § 10).

Enligt vår mening måste expertbedömningar undvikas så långt det möjligt eftersom de innebär risk för felbedömningar vad gäller statusen i en vattenförekomst, som ju i sin tur är underlag för vattenförekomstens rättsligt bindande miljö kvalitetsnorm.

Vi önskar även att berörda myndigheter tar där det är möjligt även använder resultaten av verksamhetsutövarnas omfattande miljöövervakning.

Omorganisationen innebär en ökad belastning för departement och myndigheter

Vi ser att de föreslagna förändringarna kan öka belastning för berörda myndigheter och departement. Vi ser ändå att nyttan överväger och vill att regeringskansliet genomför detta.

Även dagens vattenmyndighet understryker vikten av regeringens inblandning.

Stockholm

2020 04 NN

För Skogsindustrierna

Helena Sjögren
Miljödirektör